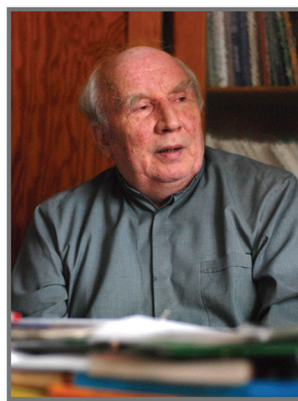

ŚP. KSIĄDZ PROF. LUCJAN BALTER SAC

(1936-2010)

Ks. prof. dr hab. Lucjan Balter przyszedł na świat 7 stycznia 1936 r. w Wilnie. Rodzice – Joanna, z domu Szurska, i Juliusz, adwokat – mieszkali w tym czasie w dzielnicy Zwierzyniec. 10 maja tego samego roku został ochrzczony w kościele parafialnym pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny. Tam też przystąpił do pierwszej Komunii św. i do sakramentu bierzmowania, którego w lipcu 1942 r. udzielił mu ks. abp Romuald Jałbrzykowski, metropolita wileński.

Największy wpływ na osobowość Księdza Profesora wywarła w okresie dzieciństwa jego matka Joanna, ojca bowiem utracił bardzo wcześnie, na skutek aresztowania i egzekucji dokonanej przez gestapo w 1941 r.

Duży wpływ na kształtowanie się osobowości, widzenia świata i wiary dorastającego Lucjana Baltera wywarły kolejno losy Wilna, które do roku 1939 należało do Polski, potem przeszło w ręce litewskie i okupację niemiecką, a od 1944 do 1946 r. znalazło się pod okupacją rosyjską.

Po pierwszej Komunii świętej Lucjan Balter został ministrantem i służył do Mszy św. m. in. w kaplicy Matki Bożej Miłosierdzia w Ostrej Bramie. W Wilnie również zasłyszał po raz pierwszy o Siostrze Faustynie i szerzącym się kulcie Jezusa Miłosiernego. Jak się okazało, były to istotne wskazówki na jego drodze powołania.

Po zakończeniu wojny mama Księdza Profesora zdecydowała się na repatriację i wraz z synem przybyła do Radomia, który stał się dla nich drugą małą ojczyzną. Tam ks. Lucjan Balter ukończył szkołę podstawową i – w 1948 r. – rozpoczął naukę w liceum ogólnokształcącym, przekształconym w niedługim czasie w Małe (Niższe) Seminarium Duchowne Księży Pallotynów w Wadowicach na Kopcu. Egzamin dojrzałości – nieuznawany przez władze komunistyczne – zdał w roku 1952, po czym zdecydował się wstąpić do nowicjatu Księży Pallotynów. Strój Stowarzyszenia przyjął 8 września 1952 r. w Ząbkowicach Śl. z rąk ks. prowincjała Stanisława Czapli, a pierwszą konsekrację złożył już 5 lipca 1953 r. w obecności ks. radcy Józefa Wróbla.

Studia filozoficzno-teologiczne ks. Lucjan Balter odbywał w Wyższym Seminarium Duchownym Stowarzyszenia w Ołtarzewie w latach 1953-1959. Tam też, 5 lipca 1957 r., złożył wieczną konsekrację. Sakrament święceń w stopniu diakonatu przyjął 22 stycznia 1959 r. a prezbiteratu niecałe 6 miesięcy później - 11 czerwca. Obu święceń udzielił mu ks. bp Zygmunt Choromański.

Ze względu na brak matury państwowej, w roku szkolnym 1959/1960, ks. Balter uczęszczał do Liceum Korespondencyjnego nr 15 w Warszawie, gdzie otrzymał świadectwo dojrzałości. W 1960 r., mógł więc rozpocząć na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim specjalistyczne studia z teologii dogmatycznej, które ukończył w 1963 r., uzyskawszy tytuł magistra-licencjata teologii. Po uzyskaniu dyplomu pozostał nadal w Lublinie i rozpoczął studia doktoranckie. Obrona doktoratu odbyła się w lutym 1969 r. na Wydziale Teologicznym KUL. Będąc studentem, ks. Lucjan Balter był już bardzo aktywnie zaangażowany w pracę edukacyjną, gdyż prowadził jednocześnie katechizację na poziomie szkoły średniej, poświęcając każdego tygodnia wiele godzin na spotkania z młodzieżą.

W 1966 r., ks. prof. Lucjan Balter rozpoczął wykłady w Wyższym Seminarium Duchownym Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego w Ołtarzewie. Odtąd całego jego życie związane zostało z tym miejscem, w którym prowadził dla alumnów wykłady z teologii fundamentalnej (do 1978), liturgiki (do 1984) i przede wszystkim teologii dogmatycznej. Przez rok prowadził także ćwiczenia z homiletyki. W 1970 r., rozpoczął zajęcia z ekumenizmu, które prowadził, z małymi przerwami, do 1986 r. Nieocenione pozostają także jego zasługi na rzecz rozwoju i kompletowania księgozbioru Biblioteki Seminaryjnej, której był dyrektorem do 1993 r.

Od 1972 r., Ksiądz Profesor został zaangażowany do pracy dydaktyczno-naukowej na Wydziale Teologicznym Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Na tej uczelni habilitował się w 1979 r., na podstawie obszernego dorobku naukowego oraz rozprawy pt. *Kapłaństwo Ludu Bożego*. Rok później otrzymał państwową nominację na stanowisko docenta.

W maju 1980 r., ks. Lucjan Balter został powołany na stanowisko prodziekana Wydziału Teologicznego, na którym urzędował w zasadzie bez przerwy (w międzyczasie nastąpiła reorganizacja Wydziału) aż do 1993 r. Kiedy przestał być prodziekanem, na wniosek Dziekana Wydziału Teologicznego, został mianowany na czas nieokreślony Pełnomocnikiem Rektora ds. Studiów Zaocznych. Pełniąc tę funkcję, w 1994 r., został wybrany przez Radę Wydziału Teologicznego na prodziekana. Funkcję tę pełnił nieprzerwanie do 2005 r.

W ramach współpracy z różnymi instytutami teologicznymi ks. Lucjan Balter prowadził zajęcia dydaktyczne na wielu innych uczelniach. W roku 1998 r., na prośbę ks. prałata Jana Kasiukiewicza, podjął nawet gościnnie wykłady w mieście swojego urodzenia, czyli w Wilnie.

W uznaniu dorobku naukowego, w 1982 r., ks. prof. Balter został mianowany kierownikiem drugiej katedry teologii dogmatycznej, przemianowanej potem na katedrę teologii pozytywnej, a także pełnił funkcję kuratora teologii ogólnej. W 1990 r., otrzymał nominację na stanowisko profesora nadzwyczajnego, a rok później odebrał z rąk Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej pismo nadające mu tytuł naukowy profesora nauk teologicznych.

W dobie posoborowej, w latach 1968-1972, Ksiądz Profesor podjął się współredagowania polskiej wersji Międzynarodowego Przeglądu Teologicznego *Concilium*. Była to praca pioniera w sytuacji, w jakiej znajdował się Kościół w Polsce. Po zawieszeniu działalności w *Concilium*, od 1980 r., zaangażował się w prace zespołu redakcyjnego innego Międzynarodowego Przeglądu Teologicznego *Communio*. Od 1991 r., pełnił funkcję przewodniczącego wersji polskiej *Communio*, w którego przygotowanie merytoryczne, redagowanie i tłumaczenia wkładał całe swoje serce i talent. Praca wydawniczo-redakcyjna obu czasopism teologicznych o statusie międzynarodowym spowodowała, iż tym czasie uczestniczył w licznych spotkaniach, sympozjach i kongresach naukowych, poszerzając horyzonty wiedzy własnej oraz swoich studentów.

W 1986 r., ks. Lucjan Balter został nieformalnym członkiem Stowarzyszenia AMATECA (*Associazione Manuali di Teologia Cattolica*) – wyłonionego w dużej mierze z członków krajowych Redakcji *Communio* –, którego zadaniem stało się opracowanie i wydawanie podręczników teologii, ułożonych zgodnie ze schematem Katechizmu Kościoła Katolickiego.

W 1988 r., ks. Lucjan Balter został członkiem Europejskiego Towarzystwa Teologicznego, którego głównym zadaniem stało się popieranie rozwoju teologii, zwłaszcza przez organizowanie międzynarodowych kongresów teologicznych. W charakterze członka-korespondenta, związał się z *Pontificia Academia Mariana Internationalis* z siedzibą w Rzymie. Dzięki temu mógł brać czynny udział w Międzynarodowych Kongresach Mariologiczno-Maryjnych. Ponadto przez wiele lat współpracował z *Religionstheologisches Institut St. Gabriel* w Modling (koło Wiednia) oraz z niemiecką Sekcją Teologów Dogmatyków i Fundamentalistów. Nawiązał również współpracę z *Philosophische-Theologische Hochschule* w Vallendar oraz z Wydziałem Teologicznym Uniwersytetu w Moguncji (Niemcy). Owocem tych kontaktów stały się liczne sprawozdania i recenzje publikacji, drukowane przeważnie w Biuletynie Ekumenicznym w *Collectanea Theologica*.

W latach 1968-1983, Ksiądz Profesor był członkiem (przez trzy kadencje) Komisji Episkopatu Polski ds. Liturgii. Był to okres bardzo wyczerpującej pracy nad tłumaczeniem i przygotowaniem do druku polskiej wersji ksiąg liturgicznych.

Od roku 1978 do 1996, był sekretarzem Komisji Episkopatu ds. Ekumenizmu oraz sekretarzem Komisji Mieszanej Episkopatu Polski i Polskiej Rady Ekumenicznej (do 1995 r.), która koordynowała w miarę możliwości współpracę Kościoła rzymskokatolickiego z Kościołami zrzeszonymi w Polskiej Radzie Ekumenicznej.

Z nominacji Prymasa Polski ks. kard. Stefana Wyszyńskiego stał się uczestnikiem Synodu Archidiecezjalnego Warszawskiego w 1973 r.; a ks. kard. Józef Glemp mianował go członkiem Pierwszej Komisji Plenarnego Synodu Polskiego.

W roku 1997, z ramienia Konferencji Episkopatu Polski został przewodniczącym grupy katolickiej do dialogu z Kościołem Adwentystów Dnia Siódmego.

Mianowany przez Księdza Prymasa Józefa kard. Glempa i Konferencję Episkopatu Polski, został adiustatorem polskiego przekładu Katechizmu Kościoła Katolickiego oraz adiustatorem nowego przekładu dokumentów Soboru Watykańskiego II na język polski. W 2006 r., otrzymał także nominację na przedstawiciela Rady Naukowej Konferencji Episkopatu do kontaktów z Radą Główną Szkolnictwa Wyższego w sprawach ujednoczenia standardów studiów teologicznych.

W strukturach Stowarzyszenia i Polskiej Prowincji Chrystusa Króla, ks. prof. Lucjan Balter pełnił także szereg odpowiedzialnych funkcji. Poprzez działalność w różnych komisjach i grupach roboczych położył nieocenione zasługi w rozwoju Instytutu Teologii Apostolstwa, Sekretariatu ds. Miłosierdzia Bożego, w redakcji Modlitewnika i Rytuálu SAC w wersji polskiej oraz w koordynowaniu i promowaniu pallotyńskich wydawnictw i autorów.

Spuścizna po ks. prof. Lucjanie Balterze jest przebogata i obejmuje pięć pozycji książkowych oraz 39 innych, których redaktorem. Opublikował ponad 150 artykułów w języku polskim i ponad 20 w wersji obcojęzycznej. Ponadto jest autorem haseł encyklopedycznych, licznych recenzji, sprawozdań i artykułów popularno-naukowych, nie licząc udzielonych wywiadów. Dzięki dobrej znajomości języków obcych, przetłumaczył 7 pozycji książkowych oraz ponad 500 artykułów różnych autorów, drukowanych w *Concilium*, *Communio* i innych pozycjach zbiorowych. Tłumaczone były z języka niemieckiego, francuskiego, hiszpańskiego, portugalskiego, włoskiego, a także angielskiego i holenderskiego.

Pod kierunkiem ks. prof. Lucjana Baltera powstało bardzo wiele prac naukowych, był bowiem promotorem ponad 350 prac magisterskich i ok. 30 prac doktorskich. Ponadto był on cenionym i wymagającym recenzentem. Spod jego pióra wyszło ponad 600 recenzji prac magisterskich, ok. 50 recenzji rozpraw doktorskich, 6 prac habilitacyjnych i 3 profesorskich. Dla Centralnej Komisji ds. Tytułu i Stopni Naukowych wykonywał tzw. „superrecenzje” (7 habilitacyjnych, 1 profesorską i 1 problemową). Dwie recenzje habilitacyjne napisał także dla Rady Naukowej Episkopatu Polski.

Ks. Lucjan Balter był teologiem podejmującym refleksję na kultem Miłosierdzia Bożego, które wiązał ściśle z posoborowym ekumenizmem i eschatologią. W czasach, gdy kult ten był jeszcze mało znany i popularny w Polsce i na świecie, ks. Balter stał się jego gorliwym propagatorem. W Seminarium w Ołtarzewie, z udziałem Księdza Prymasa Stefana kard. Wyszyńskiego i kard. Karola Wojtyły, współorganizował sympozja naukowe poświęcone teologii kultu Miłosierdzia Bożego.

W centrum jego zainteresowań jako teologa znajdowała się również refleksja mariologiczna, stąd jego dwukrotny udział Międzynarodowym Kongresie Mariologicznym w Rzymie oraz w bardzo wielu innych sympozjach i konferencjach o tematyce mariologicznej. Wiedza i uznanie w tej dziedzinie, przyczyniły się do powołania go na członka zarządu, erygowanego w kwietniu 1999 r., Polskiego Towarzystwa Mariologicznego. Ks. Profesor uczestniczył także w Międzynarodowych Kongresach Józefologicznych w Kaliszu.

Jako zasłużony pracownik naukowy, Ksiądz Profesor Balter otrzymywał kilkakrotnie nagrody rektorskie, a także medal Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Śmierć ks. prof. Lucjana Baltera przyszła jednak niespodziewanie, choć nie w sposób zupełnie nie zapowiedziany. Na kilka dni wcześniej, znalazł się w szpitalu z silnymi objawami zmęczenia i krwotokiem. Później, stan zdrowia Księdza Profesora na tyle się poprawił, by mógł wrócić do siebie, do swojego mieszkania wypełnionego książkami, pracami, dokumentami i wieloma przemyśleniami. Jedne z nich przed upływem czasu danego od Boga zostały utrwalone w słowie drukowanym, inne w drugim człowieku (współbracie, koleźce z uczelni, studencie, alumnice), a jeszcze inne pozostały rozsiane w oczekiwaniu na to, że jeszcze znajdzie się ktoś, kto je zbierze, zachowa i utwali. Paradoksalnie ostatnią myśl, którą ks. prof. Lucjan Balter zdołał poskładać w całość i opublikować tuż przed śmiercią, zawarł w podręczniku „Eschatologia współczesna dla duszpasterzy i katechetów”. W nocy z 15 na 16 lutego 2010 r., w 74 roku życia i 51 kapłaństwa, nastąpiło w życiu Księdza Profesora to niespodziewane „spotkanie Miłości z Miłosierdziem”. Dobry Bóg odwołał ks. prof. Lucjana Baltera z tego świata, zastępując jego głęboką, wszechstronną i nieocenioną wiedzę teologiczną, doświadczeniem jedynym i niepowtarzalnym, którego zawsze był ciekawy i któremu poświęcił całą nadzieję swojego życia doczesnego... spotkaniem Króla Miłosiernego „twarzą w twarz”!

A.I.D.G.